

นโยบายการยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่น

บทนำ

การยกย่องให้รางวัลครูเป็นการให้กำลังใจและสร้างพลังให้ครู เพื่อทำหน้าที่พัฒนาเยาวชนและพัฒนาชาติ ซึ่งเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของสังคมไทย ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เมื่อ 19 ธันวาคม 2531 ความว่า

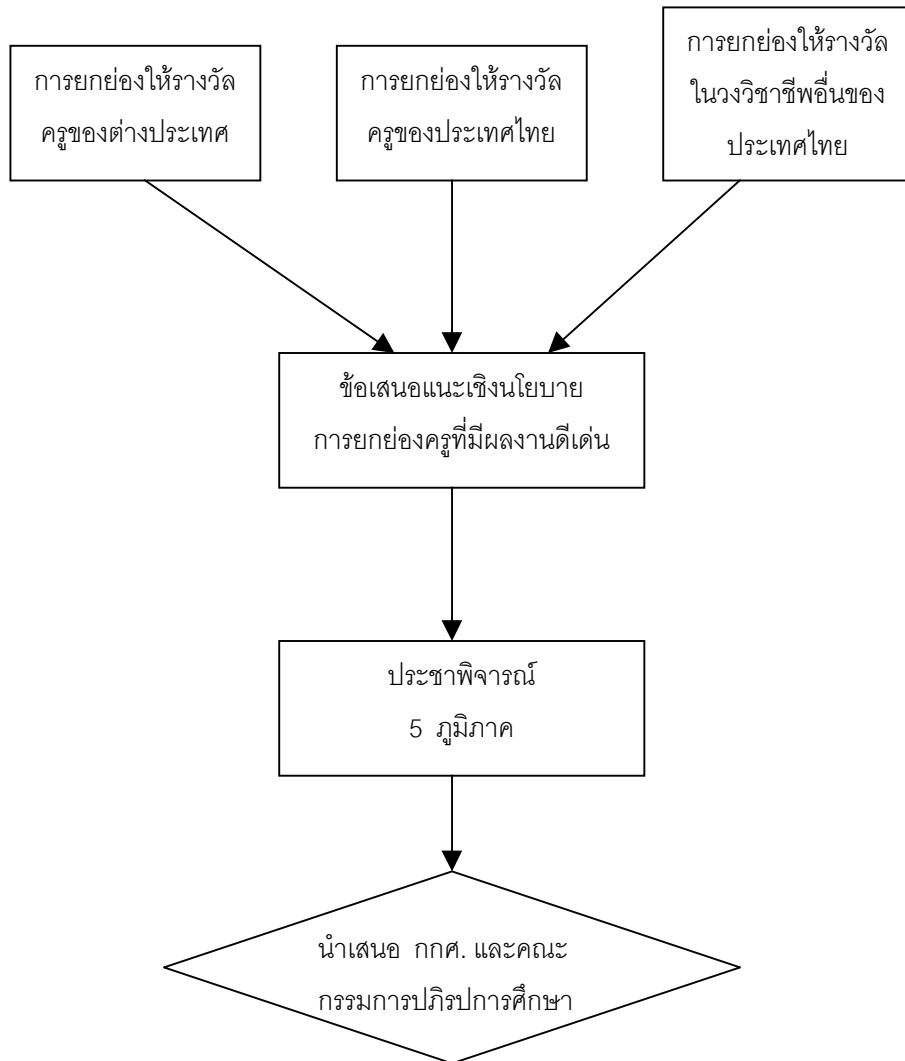
“ไทยเรายกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูไว้ในบุพการีรองจากบิดามารดา ไม่ว่าผู้ใด แม้มียศศักดิ์มีอำนาจเพียงใด ก็ยังยำเกรงเชื่อฟังครู ไม่ลบหลู่ ไม่ลืมหูลืมตา เพราะเราถือว่า ครูเป็นผู้ปลูกฝังทั้งด้านความรู้และความดีให้แก่เรา เป็นผู้บ่มเรามาให้เป็นคนดีมีประโยชน์.....”

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าครูเป็นบุคคลสำคัญของชาติ ครูเป็นผู้สร้างสรรค์บันดาลอนาคตของชาติบ้านเมือง ครูเป็นเมล็ดพันธุ์แห่งความดี ครูมีหน้าที่สำคัญคือ การพัฒนาคน ยกย่องระดับคุณภาพของคน ยกย่องระดับวิญญานของมนุษย์ นั่นคือ ครูเป็นผู้สร้างที่ยิ่งใหญ่ สร้างคนดี คนเก่งและคนกล้าให้แผ่นดิน

ด้วยบทบาทและความสำคัญของครู อีกทั้งมีการยกย่องให้รางวัลครู มีการดำเนินการสืบต่อมาเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของสังคมไทย ดังนั้น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 จึงกำหนดให้มีรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาผู้มีผลงานดีเด่น (มาตรา 55 วรรคสอง) เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว จึงเห็นสมควรให้มีการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่น โดยการพัฒนาองค์ความรู้และสร้าง ยุทธศาสตร์การดำเนินงานจากการศึกษา รวบรวม ข้อคิดและ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งรูปแบบและวิธีการยกย่องให้รางวัลครู และบุคลากรวิชาชีพอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในรายงาน ฉบับนี้ จะเป็นการพัฒนานโยบายเรื่องการยกย่องครูผู้มีผลงานดี เด่นเท่านั้น ทั้งนี้ยังไม่ครอบคลุม คณาจารย์ และบุคลากรทางการ ศึกษา ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 55 วรรคสอง

ในการดำเนินงานพัฒนานโยบายครั้งนี้ ประกอบด้วย การ วิจัยเอกสาร ประชาพิจารณ์ฟังความคิดเห็น และนำเสนอ นโยบายเพื่อพิจารณา ดังแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

รูปที่ 1 การพัฒนานโยบายการยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่น

รูปแบบและวิธีการยกย่องครูของต่างประเทศ

1. ประเทศออสเตรเลีย และประเทศนิวซีแลนด์

ในประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์ มีแนวความคิดว่าการยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่นเป็นการส่งเสริมให้ครูสร้างสรรค์งานเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป อีกทั้งเป็นแนวทางในการยกย่องระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง และเป็นการจูงใจให้เยาวชนที่ดีและเก่งเข้าสู่วิชาชีพครู ดังนั้น มูลนิธิรางวัลความเป็นเลิศทางการสอนระดับชาติจึงมอบรางวัลให้ครู 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 ครูประถม ศึกษา และครูมัธยมศึกษาตอนต้น และประเภทที่ 2 ครูมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้ ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมกันเสนอชื่อครูผู้มีผลงานดีเด่นสมควรได้รับรางวัลความเป็นเลิศทางการสอนระดับชาติ

ในการยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับบุคคล มูลนิธิจะมอบประกาศนียบัตรให้ครูทุกคนที่ได้รับการเสนอชื่อและร่วมกระบวนการพิจารณาให้รางวัล

ระดับเขต มูลนิธิจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคัดเลือกครูประเภทละ 10 คน รวม 20 คน ครูทั้ง 20 คน จะได้รับมอบโล่ประกาศเกียรติคุณและโรงเรียนต้นสังกัดของครูจะได้รับรางวัลด้วย มูลนิธิจัดพิธีมอบโล่และรางวัลในงานเลี้ยงอาหารกลางวัน

ระดับชาติ คณะกรรมการคัดเลือกจะให้ครูที่ได้รับรางวัลระดับเขตทั้ง 20 คน เสนอเอกสารการเรียนการสอนและ นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกครูไว้ประเภทละ 3 คน รวม 6 คน ครูทั้ง 6 คนจะได้รับถ้วยรางวัลในฐานะผู้สอนดีเด่นระดับชาติ

นอกจากนี้มูลนิธิยังจัดเงินรางวัล เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู โดยให้ครูทั้ง 6 คน ที่ได้รับถ้วยรางวัลผู้สอนดีเด่นระดับชาติ นำเสนอโครงการพัฒนาวิชาชีพครู คณะกรรมการจะพิจารณา คัดเลือกครูประเภทละ 1 คน ให้รางวัลพัฒนาวิชาชีพครูเป็นเงินรางวัล 5,000 ดอลลาร์ พร้อมทั้งมอบเงินรางวัล 2,000 ดอลลาร์ให้โรงเรียนต้นสังกัดของครู เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนด้วย

2. ประเทศฮ่องกง

รัฐบาลประเทศฮ่องกงได้จัดตั้งกองทุนคุณภาพการศึกษา และนำเงินจากกองทุนนี้มาให้ รางวัลความเป็นเลิศของครูโดยมุ่งหวังที่จะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมความมีคุณภาพทาง การศึกษาเกิดขึ้นในประเทศฮ่องกง

ครูใหญ่ เพื่อนครู นักเรียน และผู้ปกครองเป็นผู้มีสิทธิเสนอชื่อครูผู้มีผลงานดีเด่น เพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศของครู รางวัลนั้นนอกจากจะมอบให้ครูผู้มีผลงานดีเด่นแล้วยังมอบให้แก่ครูใหญ่ ผู้มีผลงานดีเด่น และโรงเรียนดีเด่นด้วย

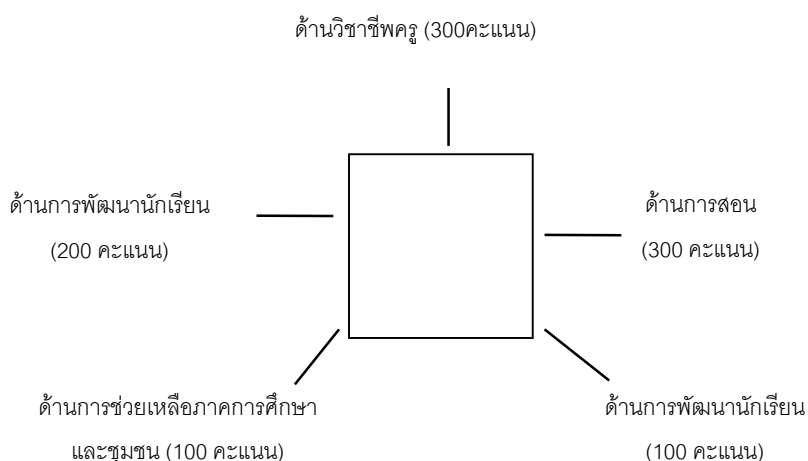
กองทุนคุณภาพการศึกษาจะพิจารณามอบรางวัลความเป็นเลิศให้แก่ครูผู้มีผลงานดีเด่น ประมาณปีละ 10 คน อีกทั้งมีรางวัลความเป็นเลิศดีเด่นเฉพาะด้านๆ ละ 5 คน ได้แก่ ด้านวิชาชีพ ด้านการสอน ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาโรงเรียน และด้านการช่วยเหลือภาคการศึกษาและชุมชน

คณะกรรมการจะพิจารณามอบประกาศนียบัตรคุณภาพแก่ครูทุกคนที่ผ่านการพิจารณาในรอบแรกเป็นการชื่นชมว่าเป็นครูที่มีผลงานดี

ครูผู้มีผลงานดีเด่นได้รับรางวัลความเป็นเลิศของครู จะได้รับถ้วยรางวัล ประกาศนียบัตร ทุนศึกษา อบรมดูงานในวงเงินไม่เกิน 25,000 เหรียญฮ่องกง รางวัลเงินสด 25,000 เหรียญฮ่องกง และได้สิทธิไปศึกษาอบรม 2 สัปดาห์ โดยได้รับเงินเดือนเต็ม

สำหรับรางวัลความเป็นเลิศของครูเฉพาะด้าน ประกอบด้วยถ้วยรางวัล ประกาศนียบัตร ทุนศึกษา อบรมดูงานไม่เกิน 15,000 เหรียญฮ่องกง และรางวัลเงินสด 15,000 เหรียญฮ่องกง

ในการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศของครู จะพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ด้าน รวม 1,000 คะแนน ส่วนรางวัลความเป็นเลิศของครูเฉพาะด้านก็พิจารณาในแต่ละด้าน โดยเฉพาะเกณฑ์การประเมินแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 เกณฑ์การประเมินในการพิจารณาให้รางวัล
ความเป็นเลิศของครู

3. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประธานาธิบดี บิล คลินตัน เรียกร้องให้มีการยกย่องครูให้เป็นครูต้นแบบ จำนวน 105,000 คน ใน 10 ปี โดยคาดหวังให้มีครูต้นแบบอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน เพื่อทำหน้าที่พัฒนาครูคนอื่น

คณะกรรมการระดับชาติว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นองค์กรอิสระให้แต่งตั้งคณะทำงาน 30 คณะ เพื่อคัดเลือกครูดีเด่นในแต่ละวิชา ผู้ผ่านการพิจารณาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูดีเด่นระดับประเทศ

ในการประเมินเพื่อคัดเลือกครูดีเด่น ผู้สมัครจะต้องจัดส่งแฟ้มประวัติผลงานของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยวิดิทัศน์การสอน แผนการสอน ตัวอย่างผลงานของนักเรียนที่มีความเห็นของผู้สอน ไปยังสำนักงานคณะกรรมการระดับชาติว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู และผู้สมัครจะต้องเข้าสอบตอบปัญหาต่างๆ ในการสอน การวิเคราะห์ผลงานของครู การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลการเรียนของนักเรียน และการวิเคราะห์สถานการณ์จำลอง ตลอดจน เนื้อหาวิชาความรู้ในวิชาที่สอน ณ ศูนย์การประเมิน ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ

สำหรับเกณฑ์การประเมินจะมีเกณฑ์กลางสำหรับทุกวิชา และเกณฑ์เฉพาะวิชาที่คณะทำงานจะต้องกำหนดเกณฑ์กลางสำหรับครูในทุกวิชา ประกอบด้วยเกณฑ์ 5 ประการ คือ

1. การอุทิศตนเพื่อนักเรียนและเพื่อการเรียนรู้ของ นักเรียน
2. ความรอบรู้ในเนื้อหาและเทคนิควิธีสอนในวิชาที่สอน
3. ความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและการติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน
4. การคิดพิจารณาการสอนของตนเองอย่างเป็นระบบและสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองได้
5. การเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกายังมีโครงการเกียรติประวัติครูแห่งชาติ และในแต่ละปีในแต่ละรัฐจะมีการยกย่องครูให้เป็น “ครูแห่งปี” ด้วย

4. ประเทศอังกฤษ

นายโทนี่ แบลร์ นายกรัฐมนตรีของประเทศอังกฤษเรียกร้องให้ยกอาชีพครูให้เป็นอาชีพอันดับหนึ่ง เพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูผู้มีความดีเด่นจะต้องได้รับค่าตอบแทนสูง และมีแรงจูงใจที่ดีด้วย นายกรัฐมนตรีอังกฤษมีแผนการนำเงินกองทุน 60 ล้านปอนด์ เพื่อให้เป็นเงินโบนัสแก่ครูผู้มีความดีเด่น อีกทั้งมีการกำหนดตำแหน่งและระดับเงินเดือนใหม่ให้ครูเชี่ยวชาญพิเศษ นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ครู ผู้มีความดีเด่นเป็นสมาชิกของราชสมาคมวิทยาศาสตร์ได้ด้วย

5. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

กฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2537 เป็นต้นไป หมวด 7 ราววัล มาตรา 33 กำหนดไว้ว่า ครูที่ประสบผลสำเร็จอย่างสูงในการให้การศึกษาและการสอน การฝึกอบรมบุคลากรครู การวิจัยทาง วิทยาศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาโรงเรียน การบริการสังคม และโครงการโรงเรียน-โรงงาน โรงเรียนต้องดำเนินการยกย่องและให้รางวัล ในวอร์ด 2 ระบุว่า ครูผู้มีความดีเด่น จะได้รับการยกย่องและให้รางวัล โดยสภาแห่งรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นของประชาชน และกรมที่เกี่ยวข้อง ในวอร์ด 3 ระบุว่าครูผู้มีความดีเลิศจะได้รับตำแหน่งอันทรงเกียรติตามความเหมาะสม ตามกฎระเบียบของรัฐ

สาธารณรัฐประชาชนจีนพยายามปรับปรุงฐานะของครูให้ดีขึ้น นอกจากการเพิ่มเงินเดือนค่ารักษาพยาบาลและบ้านพักแล้ว สำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่นประจำปีจะได้เงินรางวัล 2,000 บาท

6. ESCAP

คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) ได้จัดตั้งรางวัล ESCAP HRD ขึ้นในปี 1990 เพื่อยกย่องผลงานดีเด่นด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งสนับสนุนให้มีการวิจัยและอบรม เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นพื้นฐานในการจัดทำนโยบายของประเทศ

ผู้มีสิทธิขอรับรางวัลได้แก่ องค์กร และสถาบันของรัฐบาลและเอกชนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก รางวัล ESCAP HRD เป็นเงิน 30,000 ดอลลาร์สหรัฐ

การประเมินองค์กรหรือสถาบันที่สมควรได้รับเงินรางวัล ESCAP HRD จะพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ประการ คือ ระดับความจริงจังในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นวัตกรรมของการแก้ปัญหา ผลกระทบทางบวกที่เกิดขึ้น และเป็นกิจกรรมที่มีความยั่งยืน

จากตัวอย่างการยกย่องและการให้รางวัลครูในต่างประเทศพบว่าแต่ละประเทศให้การส่งเสริมยกย่องครูผู้มีผลงาน ดีเด่นอย่างจริงจัง แนวทางการดำเนินการของประเทศต่างๆ แตกต่างกัน อาทิการกำหนดไว้ในกฎหมายครู เช่น จีน การดำเนินงานโดยรัฐบาลในรูปแบบของกองทุน เช่น อังกฤษ ฮองกง ดำเนินการโดยมูลนิธิหรือหน่วยงานอิสระ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา หรือแม้แต่การดำเนินการขององค์กรระหว่างประเทศ ดังเช่น ESCAP ล้วนแสดงให้เห็นว่า นานาประเทศให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและยกย่องครูที่มีความสามารถ และมีผลการปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูผู้ทุ่มเทและเสียสละ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้คนดีคนเก่งมาเป็นครู ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพและประสิทธิภาพของการบริการทางการศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่าในการยกย่องให้รางวัลครูในต่างประเทศนิยมให้แนวคิด “เงินและงาน” กล่าวคือเป็นการยอมรับและยกย่องผลงานและความดีที่ได้สร้างสมมาในอดีต และให้เงินทุนเพื่อดำเนินงานพัฒนาตนเองและตามโครงการที่เสนอ อีกทั้งโรงเรียนต้นสังกัดของครูที่ได้รับรางวัลจะได้รับรางวัลด้วย อันเป็นการแสดงถึงมโนทัศน์ของความร่วมมือระหว่างครูและโรงเรียน เพื่อความเป็นเลิศทางการสอน

รูปแบบและวิธีการยกย่องในวงการวิชาชีพครูอื่นของประเทศไทย

เมื่อพิจารณารูปแบบและวิธีการยกย่องในวงการวิชาชีพอื่นของประเทศไทย กล่าวได้ว่ารูปแบบการยกย่องให้รางวัลในวงการวิชาชีพอื่นของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

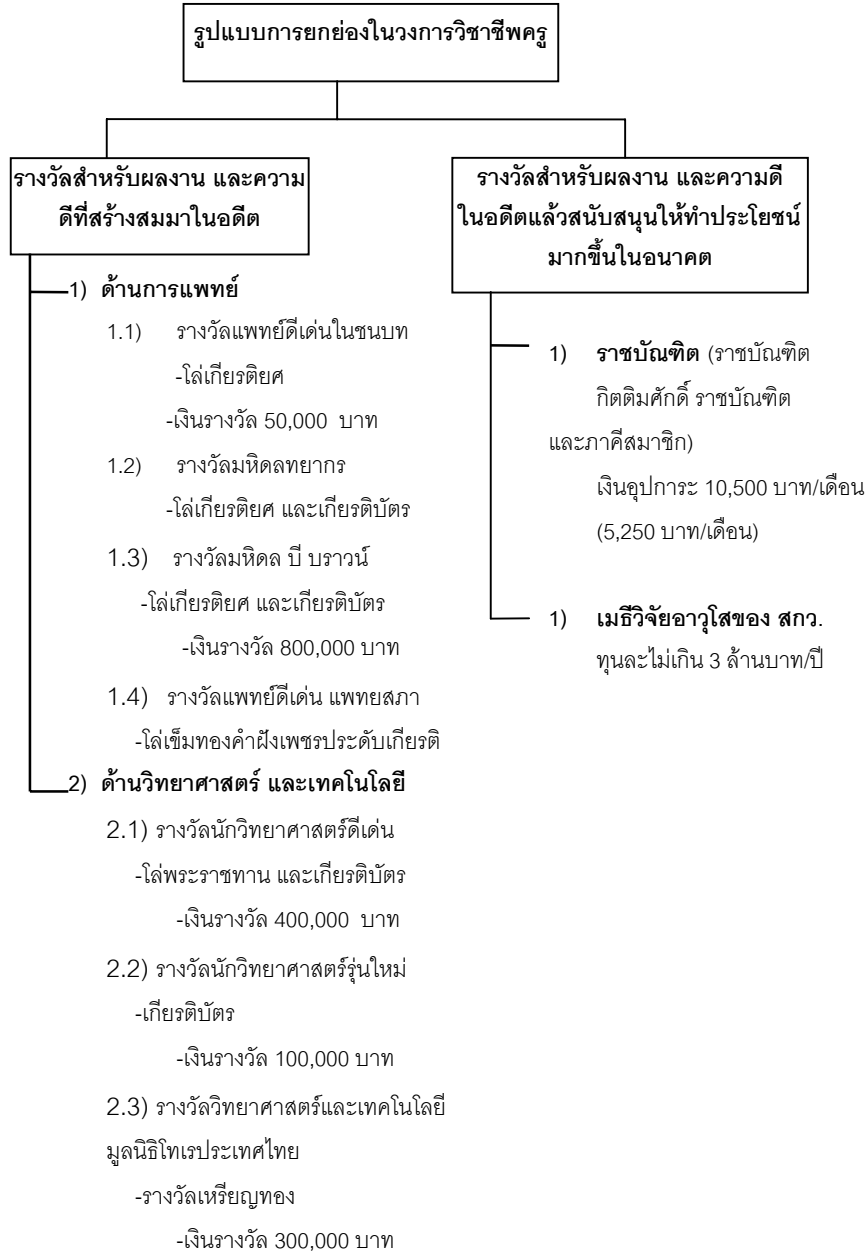
1. รูปแบบการยกย่องให้รางวัลสำหรับผลงานและความดีที่สร้างสมมาในอดีต

ซึ่งถือเป็นแบบอย่างให้บุคคลรุ่นหลังได้ปฏิบัติตามแนวคิดสำคัญ คือ การให้ความสำคัญแก่การเป็น “ผู้เสียสละ” ที่พร้อมถึงด้วยความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับสังคมไทยดั้งเดิม สังคมเฝ้ามองและติดตามการเสียสละและผดุงเกียรติ รวมทั้งการปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพแล้วสังคมจึงประกาศเกียรติคุณ เป็นการยกย่องและให้สิ่งตอบแทนให้ภายหลัง เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น หรือหน่วยงานอื่นต่อไปโดยมิได้มีรูปธรรมการส่งเสริมการปฏิบัติหรือขยายผลต่อไปในอนาคต ตัวอย่างเช่น รางวัลแพทย์ดีเด่นในชนบท รางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น รางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น

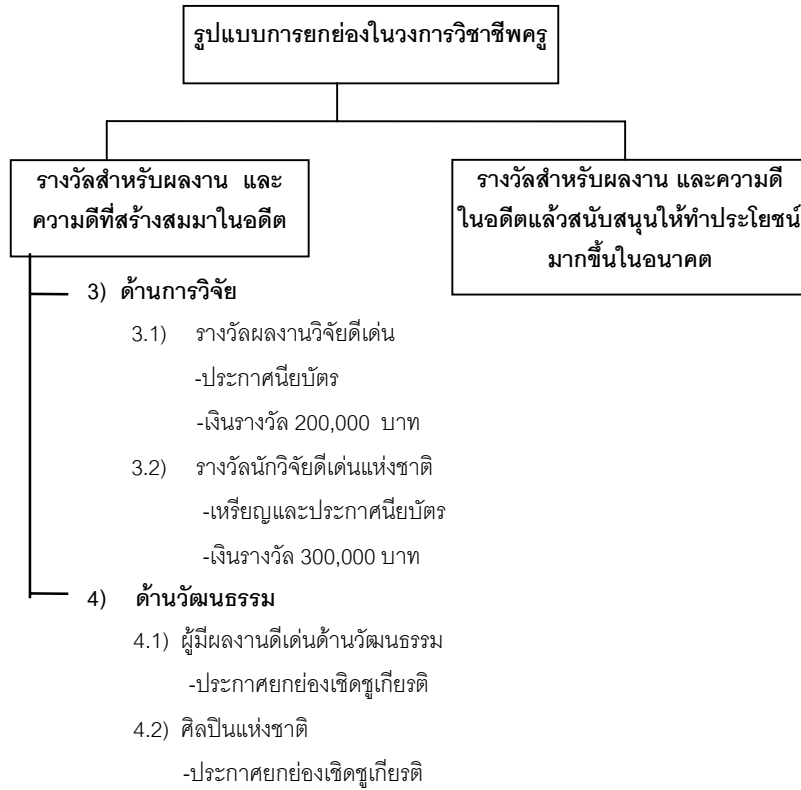
2. รูปแบบการยกย่องให้รางวัลสำหรับผลงานและความดีในอดีตแล้วสนับสนุนให้ทำประโยชน์มากขึ้นในอนาคต

แนวคิดที่สำคัญ คือ การขยายผล “ความดีที่ประจักษ์” ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในอนาคต จึงเกิดแนวคิดการยกย่องและให้รางวัลในรูปของการยกย่องและให้รางวัลสำหรับผลงานและความดีในอดีต พร้อมทั้งให้ทรัพยากร เพื่อดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต ซึ่งในอารยประเทศได้ดำเนินการตามแนวคิดเช่นนี้มานานแล้ว สำหรับในประเทศไทยมีตัวอย่างการดำเนินงานตามแนวคิดนี้ได้แก่ ราชบัณฑิต และเมธีวิจัยอาวุโสของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำหรับรายละเอียดของการยกย่องให้รางวัลในแต่ละรูปแบบแสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 3 รูปแบบและวิธีการยกย่องให้รางวัลในวงการวิชาชีพอื่น

รูปที่ 3 รูปแบบและวิธีการยกย่องให้รางวัลในวงการวิชาชีพอื่น
ของประเทศไทย (ต่อ)

โดยสรุปการยกย่องให้รางวัลในวงการวิชาชีพอื่นของประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการที่ชัดเจน จากเดิมสังคมไทยมุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการรักษาและผดุงเกียรติของวิชาชีพในเชิงของ “ผู้เสียสละ” เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ต่อมาจึงได้รับการประกาศเกียรติคุณเป็นการยกย่องให้รางวัลเป็นสิ่งตอบแทนในภายหลัง ความภาคภูมิใจและกำลังใจมักจะเกิดแก่ผู้ได้รับการยกย่องและได้รับรางวัลเท่านั้น จากวันนั้น “ความดีที่ประจักษ์” ก็เริ่มลบเลือนไป การคงไว้ซึ่งความดีและให้มีการขยายผลความดีนั้นในเชิงของรูปธรรม จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่งของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นในระยะหลังการยกย่องให้รางวัลเป็นไปในรูปของ “เงินและงาน” ดังตัวอย่าง เมธีวิจัยอาวุโสของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างผลงาน และทีมงานนักวิจัยรุ่นใหม่ ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดจากนักวิจัยอาวุโส ผู้มีพลังและความสามารถสูง ที่จะขึ้นไปในทิศทางที่ถูกต้อง มั่นคงและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แนวคิดใหม่นี้ สมควรที่สังคมจะต้องตระหนักและนำไปใช้ให้มากขึ้นเพื่อสร้าง “คุณภาพคนและคุณภาพงาน” ให้กับสังคมไทยในอนาคต

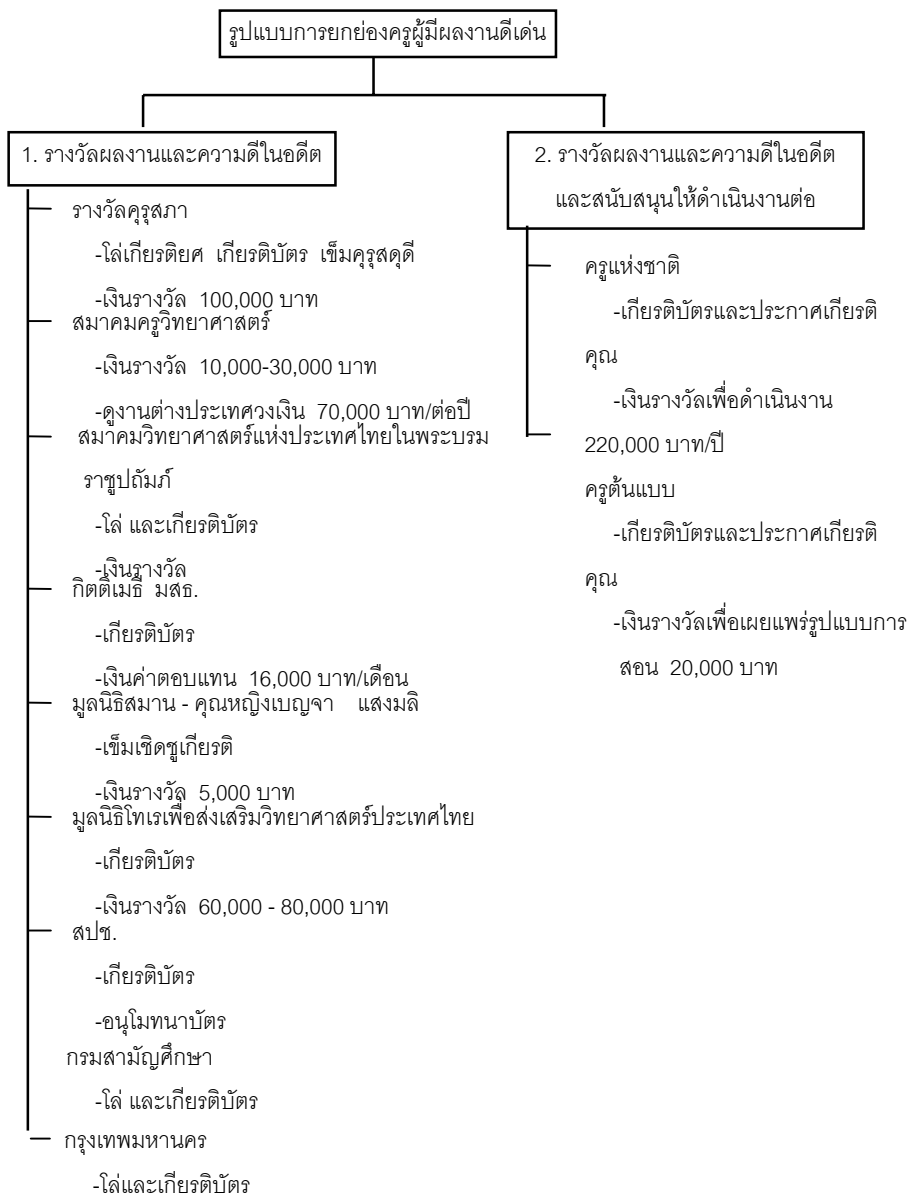
รูปแบบและวิธีการยกย่องครูของประเทศไทย

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาในด้านการศึกษา โดยจะเร่งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่ได้รับการยกย่อง เพื่อให้ครูได้ทำงานอย่างมีเกียรติโดยปฏิรูปกระบวนการผลิตครู และการพัฒนาครูในสาขาขาดแคลน ตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อการยกย่องให้รางวัลครูที่ดีและเก่ง มีความก้าวหน้าในอาชีพ โดยส่งเสริม สวัสดิการครู

ในด้านการยกย่องให้รางวัลครู พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 55 วรรคสอง กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานดีเด่นและเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ในสังคมไทยการยกย่องให้รางวัลครูมีการดำเนินงานเป็นเวลารับานแล้ว โดยถือว่าครูเป็นปูชนียบุคคล เป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่อง โดยถือว่าเป็นบุคคลสำคัญรองจากบิดามารดา การยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่นที่ผ่านมาแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการยกย่องและให้รางวัลสำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่นและความดีที่ได้สร้างสมมาในอดีต เป็นการให้ กำลังใจและเป็นแบบอย่างของครูที่ดีต่อผู้อื่นต่อไป ตัวอย่างของการยกย่องและให้รางวัลสำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่นตามรูปแบบนี้ เช่น รางวัลคุรุสภา ครูวิทยาศาสตร์ดีเด่นของสมาคมครูวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย และอื่น ๆ และรูปแบบการยกย่องและให้รางวัลสำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่นและความดีที่สร้างสมมาในอดีต และให้รางวัล “เงินและงาน” เพื่อเกื้อกูลให้ดำเนินงานต่อไปในอนาคต เช่น โครงการครูแห่งชาติ และครูต้นแบบของสำนักงานคณะ-กรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

รูปแบบการยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่นทั้ง 2 รูปแบบแสดงในรูปที่ 4

รูปที่ 4 รูปแบบการยกย่องครูผู้มีผลงาน
ดีเด่นของประเทศไทย

โดยสรุปพบว่าหน่วยงานทั้งในและนอกระบบการศึกษา ได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของ “ครู” โดยจัดให้มีรางวัลยกย่องครู ทั้งหน่วยงานของรัฐและมูลนิธิต่าง ๆ การยกย่องให้รางวัลครูดังกล่าวเป็นการส่งเสริมยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่น และมีความประพฤติดีตามจรรยาบรรณครู การยกย่องให้รางวัลครูที่ผ่านมาส่วใหญ่เป็นการยกย่องให้รางวัลความดีและผลงานดีเด่นในอดีต มิได้ส่งเสริมให้ปฏิบัติงานในอนาคต อีกทั้งยังไม่ปรากฏรูปธรรมในการสร้างสรรค์พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นที่ยกย่อง และยอมรับจากคนในสังคมได้มากเท่าที่ควร อีกทั้งยังไม่สามารถทวนกระแส เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตทางวิชาชีพครูในสภาวะปัจจุบันได้

เพื่อให้การยกย่องและให้รางวัลครูสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาครู และเป็นการยกระดับฐานะวิชาชีพครูได้อย่างแท้จริง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ทดลองแนวคิดใหม่ที่ยกย่องให้รางวัลแบบ “เงินและงาน” เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาครู รวมทั้งเป็นกลไกผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยน และยกระดับฐานะทางวิชาชีพครูให้ดีขึ้น เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่ของครูได้อย่างเต็มภาคภูมิ ตอบสนองเจตนารมณ์และความหวังของสังคมไทยนั้น ก็คือ โครงการครูแห่งชาติและโครงการครูต้นแบบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการยกย่องให้รางวัลตามเส้นทางแห่งความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและองค์กรต่างๆ จำเป็นที่จะต้องผนึกกำลังความคิดและดำเนินการยกย่องให้รางวัลครู เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และการพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นที่เชื่อถือและเชื่อมั่นของสังคมไทยเช่นในอดีต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกย่องให้รางวัลครู

1. ให้ริบเร่งจัดกลไกประสานเชื่อมโยงและเกื้อกูลกันระหว่างการยกย่องให้รางวัลครู การจัดตั้งกองทุน ส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ระบบการผลิตและพัฒนาครู การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ระบบบริหารครู และระบบเงินเดือนค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ เพื่อมุ่งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

2. ให้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาตาม มาตรา 55 วรรค 2 โดยใช้เงินเหลือจ่ายจากโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตในปีงบประมาณ 2543-2545 ปีละ 5,000 ล้านบาท รวม 15,000 ล้านบาท อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ครูสภา และ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ควรผนึกกำลังรณรงค์ระดมทุนจากรัฐ บุคคล และองค์กรเอกชน โดยเฉพาะองค์กรเครือข่ายการยกย่องให้รางวัลครู เพื่อสมทบเข้า กองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้บริจาคตามมาตรา 58 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และให้นำดอกผลที่ได้จากกองทุนนี้ไปจัดสรรเพื่อดำเนินการยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ความสำคัญแก่การยกย่องและให้รางวัลแก่ครูเป็นอันดับแรก

3. ให้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้เป็นองค์กรอิสระจากระบบราชการ กล่าวคือ เป็นองค์กรมหาชนที่เป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ศูนย์นี้มีอำนาจหน้าที่ยกย่องให้รางวัลครู ตามรูปแบบและวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติได้ดำเนินการนำร่องไว้แล้วคือ ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูแนวใหม่ และครูภูมิปัญญาไทย ในการยกย่องให้รางวัลครู ให้ดำเนินการตามแนวคิดการสร้างความเป็นเลิศทางการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครู กล่าวคือ เป็นการยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่น และมีความดีที่ได้สร้างสมมาในอดีต เป็นการยกย่องประกาศเกียรติคุณให้ประจักษ์ และให้รางวัลในรูป “เงินและงาน” เพื่อดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการพัฒนาเพื่อนครู ในฐานะครูเครือข่ายและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู

ทั้งนี้ศูนย์จะต้องดำเนินการยกย่องให้รางวัลทั้งครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม เป้าหมายตามบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 55 วรรค 2 และให้มีการยกย่องให้รางวัลทั้งระดับจังหวัด ระดับเขตการศึกษา และระดับชาติด้วย

4. ให้สร้างกลไกเชื่อมโยงการยกย่องให้รางวัลครูของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ให้ต่อเนื่องเป็นบันไดวิชาชีพครู โดย

4.1 **จัดตั้งเครือข่ายการยกย่องให้รางวัลครู** โดยมีศูนย์ส่งเสริมยกย่องให้รางวัลครู เป็นศูนย์ประสานเครือข่ายยกย่องและให้รางวัลครู เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู และดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4.2 **ให้เพิ่มคุณสมบัติผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นครูแห่งชาติจะต้องเป็นผู้ได้รับการยกย่องให้รางวัลจากหน่วยงาน องค์กร มูลนิธิ หรือสมาคมในเครือข่ายยกย่อง ให้รางวัลครูมาแล้ว** โดยถือว่า ครูแห่งชาติเป็นบันไดวิชาชีพสูงสุดของครู

4.3 **ให้หน่วยงาน องค์กร มูลนิธิหรือสมาคมต่างๆ ในเครือข่ายการยกย่องให้รางวัลครู เป็นผู้มีสิทธิเสนอชื่อผู้สมควรได้รับการยกย่องประกาศเกียรติคุณ** ให้เป็นครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูแนวใหม่ และครูภูมิปัญญาไทยด้วย

5. ในการพิจารณาคูผู้สมควรได้รับการยกย่องให้รางวัลให้พิจารณาตาม**เกณฑ์มาตรฐาน** 7 ประการ ต่อไปนี้

- 5.1 การครองตนของครู
- 5.2 การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 5.3 การมีความสามารถทางวิชาการ
- 5.4 การจัดการเรียนการสอน
- 5.5 การมีพัฒนาการของผู้เรียน
- 5.6 การพัฒนาโรงเรียน
- 5.7 การประสานงานกับชุมชน

6. **ให้ออกกฎกระทรวงเพื่อจัดตั้งกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และเพื่อนำดอกผลของกองทุนนี้มาจัดสรรเพื่อยกย่องให้รางวัลแก่ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา**

7. **ให้จัดทำพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา** และเป็นศูนย์ประสานเครือข่ายการยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของประเทศไทย

8. **แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 ปรับปรุง 2523** เพื่อให้ศูนย์ส่งเสริมสามารถดำเนินการยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้

บรรณานุกรม

กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. **เกณฑ์การสรรหาและคัดเลือกครูแม่แบบ / ครูผู้ชำนาญการให้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “เทคนิคการนิเทศ”**. (เอกสารอัดสำเนา)

_____. **รายงานการพัฒนาระบบเครือข่ายการนิเทศการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา**. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม).

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **โทนี่ แบลร์**

ประกาศให้โบนิสครุติเด่น. จากจดหมายข่าวรายเดือนบอกความเคลื่อนไหวทางการศึกษาของนานาชาติ คณะครุศาสตร์ (ฉบับที่ 20 ประจำเดือนมกราคม 2542).

มนตรี จุฬาวัดมนทล. **การวิจัยเอกสารเรื่องนโยบายการผลิตและการผลิตครู**. (อัดสำเนาเย็บเล่ม).2542.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **โครงการกิตติเมธี**. (เอกสารอัดสำเนา).

มูลนิธิโทรเรเพื่อการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ ประเทศไทย. **รางวัลวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุนช่วยเหลือทางด้านวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และรางวัลการศึกษาวิทยาศาสตร์ 1996**.

- _____ .รางวัลวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทุนช่วยเหลือ
ทางด้านวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ
รางวัลการศึกษาวิทยาศาสตร์ 1998.
- _____ .รายชื่อผู้ได้รับรางวัลการศึกษาวิทยาศาสตร์ ครั้งที่
1 (2537) – ครั้งที่ 4 (2540). (เอกสารอัดสำเนา).
- มูลนิธิสยาม – คุณหญิงเบญจา แสงมลิ. ข้อมูลของบุคคลที่ได้
รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็น “ครู
สังคมศึกษา ผู้มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2541”.
(เอกสารอัดสำเนา).
- _____ .คำแนะนำในการกรอกข้อมูลแบบประเมินเพื่อ
คัดเลือกครูภาษาไทยนักพัฒนา ประจำปี 2542.
(เอกสารอัดสำเนา).
- _____ .คำแนะนำในการกรอกข้อมูลแบบประเมินเพื่อคัด
เลือกครูสังคมศึกษาผู้มีผลงานดีเด่น ประจำปี
2540. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____ .แนวทางการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาผู้มีผล
งานดีเด่น มูลนิธิสยาม-คุณหญิงเบญจา แสงมลิ
ระดับจังหวัด. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____ . พระ ผู้บริหาร และครู ผู้มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2540
– 2541 ครอบรอบ 10 ปี

รุ่ง แก้วแดง. **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์เนศ
พริ้นติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2540.

สมาคมครุศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย. **เกณฑ์การให้คะแนน
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์
สิ่งแวดล้อมระดับอุดมศึกษา**. (เอกสารอัดสำเนา).
_____ **โครงการประกวดกิจกรรมการเรียนการสอน
วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมประจำปี 2540**. (เอกสาร
อัดสำเนา).

สมาคมครุศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย. **ประกาศสมาคมครุ
ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยเรื่อง ผลการตัดสิน
การประกวดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม-
ล้อมรอบสุดท้ายประจำปี พ.ศ. 2540**. (เอกสาร
อัดสำเนา).

สมาคมครุศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
**โครงการคัดเลือกครูสอนวิทยาศาสตร์เป็น “ครู
วิทยาศาสตร์ดีเด่น” ประจำปี พ.ศ. 2539** ของ
สมาคมครุศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรม
ราชูปถัมภ์. (เอกสารอัดสำเนา).

_____ **50 ปี สมาคมครุศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระ
บรมราชูปถัมภ์**. กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสุภาพการพิมพ์
จำกัด. 2541.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ศูนย์วิจัยปฏิบัติการ
 เพื่อพัฒนาการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ ภาควิชา
 ศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 2542.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. **รางวัลความเป็นเลิศในการสอนระดับ
 ชาติ** แปลจาก Web Site : [http://
 www.neita.org.nz/](http://www.neita.org.nz/).2541.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. **รางวัลความเป็นเลิศของครูและโรง
 เรียน** เอกสารเพื่อการศึกษาของฮ่องกง แปลจาก The
 Outstanding Teachers & School Awards HK.
 Consultation Document. 2542.

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. **เกณฑ์การประเมินครูสาย
 การปฏิบัติการสอนดีเด่นผู้บังคับบัญชาลูกเสือ
 เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์
 ดีเด่น.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย จำกัด, 2539.

_____ **เกณฑ์การประเมินโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนดี
 เด่น.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย จำกัด.

_____ .แนวดำเนินการโครงการโครงการส่งเสริมโรงเรียน
ดีเด่นและครูดีเด่นประจำปีการศึกษา 2541.

_____ .แนวทางการสรรหาข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร
มหานคร ผู้สมควรได้รับการยกย่องและเชิดชู
เกียรติ เพื่อรับรางวัลจากกรุงเทพมหานคร ประจำปี
การศึกษา 2541. (เอกสารอัดสำเนา).

_____ .ประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง การคัดเลือกโรงเรียน
ดีเด่นและครูดีเด่นเพื่อรับรางวัลของครู
กรุงเทพมหานคร 2541. (เอกสารอัดสำเนา).

_____ .ประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง ผลการคัดเลือก
โรงเรียนดีเด่นและครูดีเด่นเพื่อรับรางวัล
กรุงเทพมหานคร ประจำปี 2540. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. ประกาศกรุงเทพมหานคร
เรื่อง ผลการสรรหาข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร
ผู้สมควรได้รับการยกย่องและเชิดชูเกียรติ เพื่อรับ
รางวัลจากกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา
2541. (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษา- ธิ
การ. โครงการครูดีที่หนูรัก. (เอกสารอัดสำเนา).

_____ . **โครงการบุคคลดีเด่น งานวันประถมศึกษาแห่งชาติ และการคัดเลือกครูดีเด่นเนื่องในวันประถมศึกษาแห่งชาติ.** (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **ครูแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ : บริษัท เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด. 2541.

_____ . **กฎหมายครูของสาธารณรัฐประชาชนจีน.**

กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพินิจพิบูลชิ่ง, 2542.

_____ . **ครูแนวใหม่ ปี 2541.** 2541 (เอกสารอัดสำเนา).

_____ . **ครูต้นแบบ ปี 2541.** 2541 (เอกสารอัดสำเนา).

_____ . **แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **ครูต้นแบบ 2542.** สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร. 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **ครูแห่งชาติ 2542.** สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร. 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษา**

แห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **การยกย่องให้รางวัลครู.** (อัดสำเนาเย็บเล่ม). 2542.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, กระทรวงศึกษาธิการ. **ครูจรรยาดี ปี' 41 ของคุรุสภา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

_____ . **ครูจรรยาดี ปี' 40 ของคุรุสภา** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

_____ . **ครูดีเด่น ปี 2541.** (เอกสารอัดสำเนา), 2542.

_____ . **ที่ระลึกพิธีประกาศเกียรติคุณครูภาษาไทยดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช 2541.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

_____ . **ประกาศคุรุสภา เรื่อง การสรรหาครูภาษาไทยดีเด่นประจำปีพุทธศักราช 2541.** (เอกสารอัดสำเนา), 2541.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, กระทรวงศึกษาธิการ. **ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาเรื่อง การประกวดผลงานครูของคุรุสภา ประจำปีพุทธศักราช 2542.** (เอกสารอัดสำเนา), 2542.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. คำแถลงนโยบายของคณะ
รัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี แถลง
ต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน 2540.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี,
2540.

Australian Awards for University Teaching.

<http://www.ozuniawards.aust.com/home/home.htm>.

The Outstanding Teachers & School Awards HK.

Consultation Document. <http://www>.

[Info.gov.hk/emb/eng/new/out_cover.html](http://www.info.gov.hk/emb/eng/new/out_cover.html).

The National Excellence in Teaching Awards .

<http://www.neita.org.nz/>. United Nations, Economic
and Social Commission for Asia and Pacific.

ESCAP HRD

Awards 1998. Theme : HRD Through Adult Education, The
information in brochure. UN, Bangkok.

รูปแบบและวิธีการยกย่องครูของต่างประเทศ

1. ประเทศออสเตรเลีย และประเทศนิวซีแลนด์

ในประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์ มีแนวความคิดว่าการยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่นเป็นการส่งเสริมให้ครูสร้างสรรค์งานเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป อีกทั้งเป็นแนวทางในการยกย่องระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง และเป็นการจูงใจให้เยาวชนที่ดีและเก่งเข้าสู่วิชาชีพครู ดังนั้น มูลนิธิรางวัลความเป็นเลิศทางการสอนระดับชาติจึงมอบรางวัลให้ครู 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 ครูประถม ศึกษา และครูมัธยมศึกษาตอนต้น และประเภทที่ 2 ครูมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้ ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมกันเสนอชื่อครูผู้มีผลงานดีเด่นสมควรได้รับรางวัลความเป็นเลิศทางการสอนระดับชาติ

ในการยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับบุคคล มูลนิธิจะมอบประกาศนียบัตรให้ครูทุกคนที่ได้รับการเสนอชื่อและร่วมกระบวนการพิจารณาให้รางวัล

ระดับเขต มูลนิธิจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคัดเลือกครูประเภทละ 10 คน รวม 20 คน ครูทั้ง 20 คน จะได้รับมอบโล่ประกาศเกียรติคุณและโรงเรียนต้นสังกัดของครูจะได้รับรางวัลด้วย มูลนิธิจัดพิธีมอบโล่และรางวัลในงานเลี้ยงอาหารกลางวัน

ระดับชาติ คณะกรรมการคัดเลือกจะให้ครูที่ได้รับรางวัลระดับเขตทั้ง 20 คน เสนอเอกสารการเรียนการสอนและ นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกครูไว้ประเภทละ 3 คน รวม 6 คน ครูทั้ง 6 คนจะได้รับถ้วยรางวัลในฐานะผู้สอนดีเด่นระดับชาติ

นอกจากนี้มูลนิธิยังจัดเงินรางวัล เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู โดยให้ครูทั้ง 6 คน ที่ได้รับถ้วยรางวัลผู้สอนดีเด่นระดับชาติ นำเสนอโครงการพัฒนาวิชาชีพครู คณะกรรมการจะพิจารณา คัดเลือกครูประเภทละ 1 คน ให้รางวัลพัฒนาวิชาชีพครูเป็นเงินรางวัล 5,000 ดอลลาร์ พร้อมทั้งมอบเงินรางวัล 2,000 ดอลลาร์ให้โรงเรียนต้นสังกัดของครู เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนด้วย

2. ประเทศฮ่องกง

รัฐบาลประเทศฮ่องกงได้จัดตั้งกองทุนคุณภาพการศึกษา และนำเงินจากกองทุนนี้มาให้ รางวัลความเป็นเลิศของครูโดยมุ่งหวังที่จะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมความมีคุณภาพทาง การศึกษาเกิดขึ้นในประเทศฮ่องกง

ครูใหญ่ เพื่อนครู นักเรียน และผู้ปกครองเป็นผู้มีสิทธิเสนอชื่อครูผู้มีผลงานดีเด่น เพื่อรับรางวัลความเป็นเลิศของครู รางวัลนั้นนอกจากจะมอบให้ครูผู้มีผลงานดีเด่นแล้วยังมอบให้แก่ครูใหญ่ ผู้มีผลงานดีเด่น และโรงเรียนดีเด่นด้วย

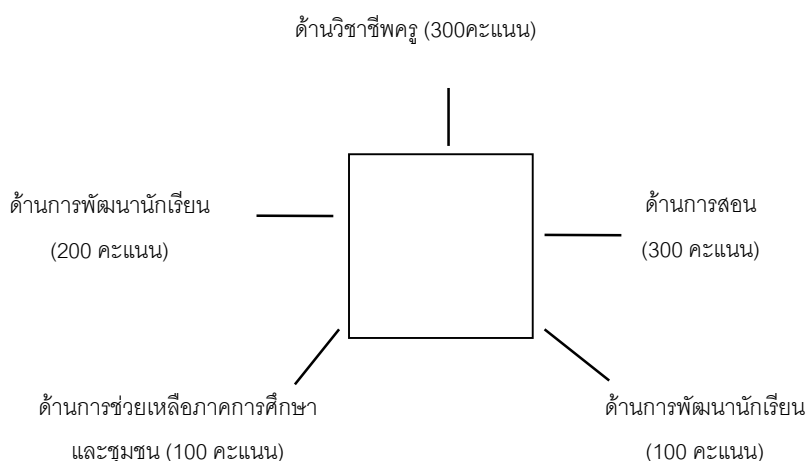
กองทุนคุณภาพการศึกษาจะพิจารณามอบรางวัลความเป็นเลิศให้แก่ครูผู้มีผลงานดีเด่น ประมาณปีละ 10 คน อีกทั้งมีรางวัลความเป็นเลิศดีเด่นเฉพาะด้านๆ ละ 5 คน ได้แก่ ด้านวิชาชีพ ด้านการสอน ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาโรงเรียน และด้านการช่วยเหลือภาคการศึกษาและชุมชน

คณะกรรมการจะพิจารณามอบประกาศนียบัตรคุณภาพแก่ครูทุกคนที่ผ่านการพิจารณาในรอบแรกเป็นการชื่นชมว่าเป็นครูที่มีผลงานดี

ครูผู้มีผลงานดีเด่นได้รับรางวัลความเป็นเลิศของครู จะได้รับถ้วยรางวัล ประกาศนียบัตร ทุนศึกษาอบรมดูงานในวงเงินไม่เกิน 25,000 เหรียญฮ่องกง รางวัลเงินสด 25,000 เหรียญฮ่องกง และได้สิทธิไปศึกษาอบรม 2 สัปดาห์ โดยได้รับเงินเดือนเต็ม

สำหรับรางวัลความเป็นเลิศของครูเฉพาะด้าน ประกอบด้วยถ้วยรางวัล ประกาศนียบัตร ทุนศึกษาอบรมดูงานไม่เกิน 15,000 เหรียญฮ่องกง และรางวัลเงินสด 15,000 เหรียญฮ่องกง

ในการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศของครู จะพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ด้าน รวม 1,000 คะแนน ส่วนรางวัลความเป็นเลิศของครูเฉพาะด้านก็พิจารณาในแต่ละด้าน โดยเฉพาะเกณฑ์การประเมินแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 เกณฑ์การประเมินในการพิจารณาให้รางวัล
ความเป็นเลิศของครู

3. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประธานาธิบดี บิล คลินตัน เรียกร้องให้มีการยกย่องครูให้เป็นครูต้นแบบ จำนวน 105,000 คน ใน 10 ปี โดยคาดหวังให้มีครูต้นแบบอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน เพื่อทำหน้าที่พัฒนาครูคนอื่น

คณะกรรมการระดับชาติว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นองค์กรอิสระให้แต่งตั้งคณะทำงาน 30 คณะ เพื่อคัดเลือกครูดีเด่นในแต่ละวิชา ผู้ผ่านการพิจารณาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูดีเด่นระดับประเทศ

ในการประเมินเพื่อคัดเลือกครูดีเด่น ผู้สมัครจะต้องจัดส่งแฟ้มประวัติผลงานของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยวีดิทัศน์การสอน แผนการสอน ตัวอย่างผลงานของนักเรียนที่มีความเห็นของผู้สอน ไปยังสำนักงานคณะกรรมการระดับชาติว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู และผู้สมัครจะต้องเข้าสอบตอบปัญหาต่างๆ ในการสอน การวิเคราะห์ผลงานของครู การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลการเรียนของนักเรียน และการวิเคราะห์สถานการณ์จำลอง ตลอดจนเนื้อหาวิชาความรู้ในวิชาที่สอน ณ ศูนย์การประเมิน ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ

สำหรับเกณฑ์การประเมินจะมีเกณฑ์กลางสำหรับทุกวิชา และเกณฑ์เฉพาะวิชาที่คณะทำงานจะต้องกำหนดเกณฑ์กลางสำหรับครูในทุกวิชา ประกอบด้วยเกณฑ์ 5 ประการ คือ

1. การอุทิศตนเพื่อนักเรียนและเพื่อการเรียนรู้ของ นักเรียน
2. ความรอบรู้ในเนื้อหาและเทคนิควิธีสอนในวิชาที่สอน
3. ความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและการติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน
4. การคิดพิจารณาการสอนของตนเองอย่างเป็นระบบและสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองได้
5. การเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกายังมีโครงการเกียรติประวัติครูแห่งชาติ และในแต่ละปีในแต่ละรัฐจะมีการยกย่องครูให้เป็น “ครูแห่งปี” ด้วย

4. ประเทศอังกฤษ

นายโทนี แบลร์ นายกรัฐมนตรีของประเทศอังกฤษเรียกร้องให้ยกอาชีพครูให้เป็นอาชีพอันดับหนึ่ง เพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูผู้มีความดีเด่นจะต้องได้รับค่าตอบแทนสูง และมีแรงจูงใจที่ดีด้วย นายกรัฐมนตรีอังกฤษมีแผนการนำเงินกองทุน 60 ล้านปอนด์ เพื่อให้เป็นเงินโบนัสแก่ครูผู้มีความดีเด่น อีกทั้งมีการกำหนดตำแหน่งและระดับเงินเดือนใหม่ให้ครูเชี่ยวชาญพิเศษ นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ครู ผู้มีความดีเด่นเป็นสมาชิกของราชสมาคมวิทยาศาสตร์ได้ด้วย

5. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

กฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2537 เป็นต้นไป หมวด 7 ราววัล มาตรา 33 กำหนดไว้ว่า ครูที่ประสบผลสำเร็จอย่างสูงในการให้การศึกษาและการสอน การฝึกอบรมบุคลากรครู การวิจัยทาง วิทยาศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาโรงเรียน การบริการสังคม และโครงการโรงเรียน-โรงงาน โรงเรียนต้องดำเนินการยกย่องและให้รางวัล ในววรรค 2 ระบุว่า ครูผู้มีความดีเด่น จะได้รับการยกย่องและให้รางวัล โดยสภาแห่งรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นของประชาชน และกรมที่เกี่ยวข้อง ในววรรค 3 ระบุว่าครูผู้มีความดีเลิศจะได้รับตำแหน่งอันทรงเกียรติตามความเหมาะสม ตามกฎระเบียบของรัฐ

สาธารณรัฐประชาชนจีนพยายามปรับปรุงฐานะของครูให้ดีขึ้น นอกจากการเพิ่มเงินเดือนค่ารักษาพยาบาลและบ้านพักแล้ว สำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่นประจำปีจะได้เงินรางวัล 2,000 บาท

6. ESCAP

คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) ได้จัดตั้งรางวัล ESCAP HRD ขึ้นในปี 1990 เพื่อยกย่องผลงานดีเด่นด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งสนับสนุนให้มีการวิจัยและอบรม เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นพื้นฐานในการจัดทำนโยบายของประเทศ

ผู้มีสิทธิขอรับรางวัลได้แก่ องค์กร และสถาบันของรัฐบาลและเอกชนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก รางวัล ESCAP HRD เป็นเงิน 30,000 ดอลลาร์สหรัฐ

การประเมินองค์กรหรือสถาบันที่สมควรได้รับเงินรางวัล ESCAP HRD จะพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ประการ คือ ระดับความจริงจังในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นวัตกรรมของการแก้ปัญหา ผลกระทบทางบวกที่เกิดขึ้น และเป็นกิจกรรมที่มีความยั่งยืน

จากตัวอย่างการยกย่องและการให้รางวัลครูในต่างประเทศพบว่าแต่ละประเทศให้การส่งเสริมยกย่องครูผู้มีผลงาน ดีเด่นอย่างจริงจัง แนวทางการดำเนินการของประเทศต่างๆ แตกต่างกัน อาทิการกำหนดไว้ในกฎหมายครู เช่น จีน การดำเนินงานโดยรัฐบาลในรูปแบบของกองทุน เช่น อังกฤษ ฮองกง ดำเนินการโดยมูลนิธิหรือหน่วยงานอิสระ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา หรือแม้แต่การดำเนินการขององค์กรระหว่างประเทศ ดังเช่น ESCAP ล้วนแสดงให้เห็นว่า นานาประเทศให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและยกย่องครูที่มีความสามารถ และมีผลการปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูผู้ทุ่มเทและเสียสละ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้คนดีคนเก่งมาเป็นครู ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพและประสิทธิภาพของการบริการทางการศึกษา เป็นที่น่าสังเกตว่าในการยกย่องให้รางวัลครูในต่างประเทศนิยมให้แนวคิด “เงินและงาน” กล่าวคือเป็นการยอมรับและยกย่องผลงานและความดีที่ได้สร้างสมมาในอดีต และให้เงินทุนเพื่อดำเนินงานพัฒนาตนเองและตามโครงการที่เสนอ อีกทั้งโรงเรียนต้นสังกัดของครูที่ได้รับรางวัลจะได้รับรางวัลด้วย อันเป็นการแสดงถึงมโนทัศน์ของความร่วมมือระหว่างครูและโรงเรียน เพื่อความเป็นเลิศทางการสอน

รูปแบบและวิธีการยกย่องในวงการวิชาชีพครูอื่นของประเทศไทย

เมื่อพิจารณารูปแบบและวิธีการยกย่องในวงการวิชาชีพอื่นของประเทศไทย กล่าวได้ว่ารูปแบบการยกย่องให้รางวัลในวงการวิชาชีพอื่นของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

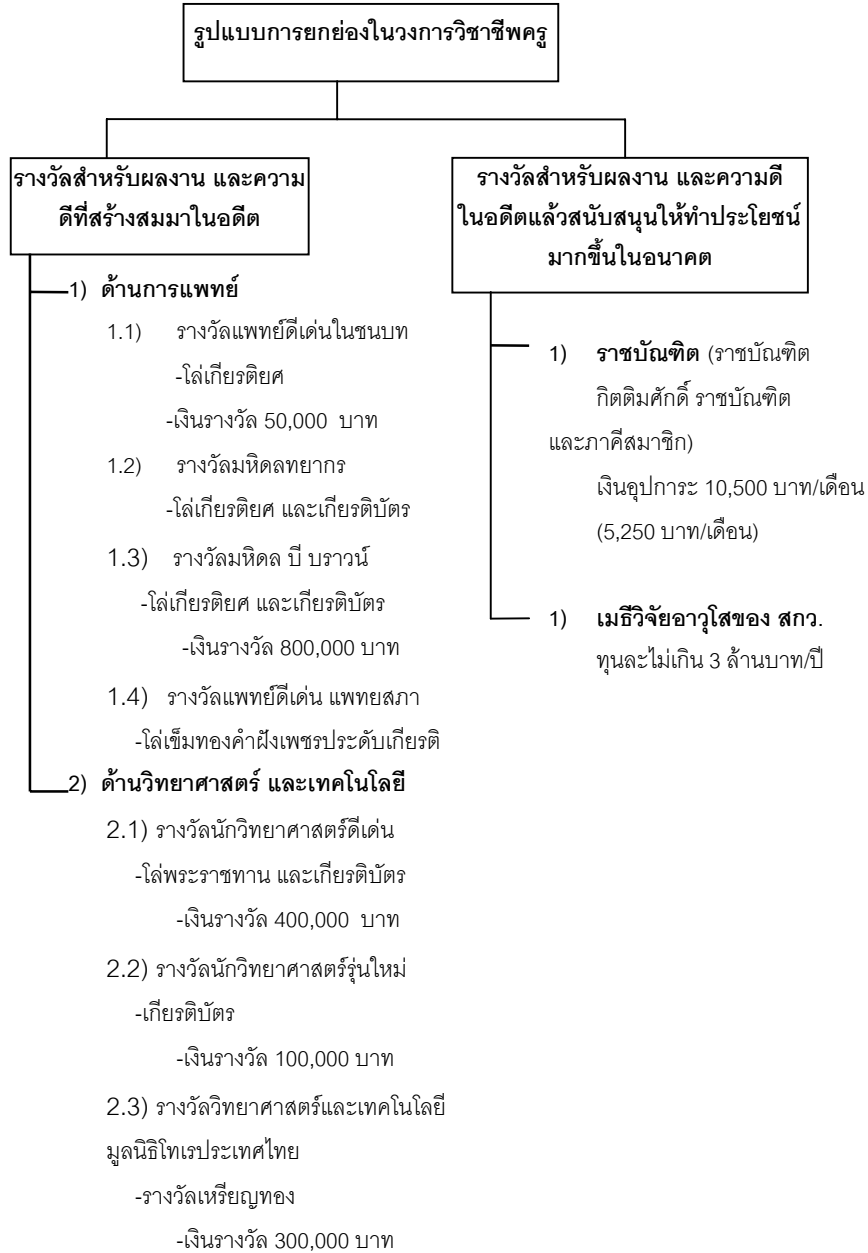
1. รูปแบบการยกย่องให้รางวัลสำหรับผลงานและความดีที่สร้างสมมาในอดีต

ซึ่งถือเป็นแบบอย่างให้บุคคลรุ่นหลังได้ปฏิบัติตามแนวคิดสำคัญ คือ การให้ความสำคัญแก่การเป็น “ผู้เสียสละ” ที่พร้อมถึงด้วยความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับสังคมไทยดั้งเดิม สังคมเฝ้ามองและติดตามการเสียสละและผดุงเกียรติ รวมทั้งการปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพแล้วสังคมจึงประกาศเกียรติคุณ เป็นการยกย่องและให้สิ่งตอบแทนให้ภายหลัง เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น หรือหน่วยงานอื่นต่อไปโดยมิได้มีรูปธรรมการส่งเสริมการปฏิบัติหรือขยายผลต่อไปในอนาคต ตัวอย่างเช่น รางวัลแพทย์ดีเด่นในชนบท รางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น รางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น

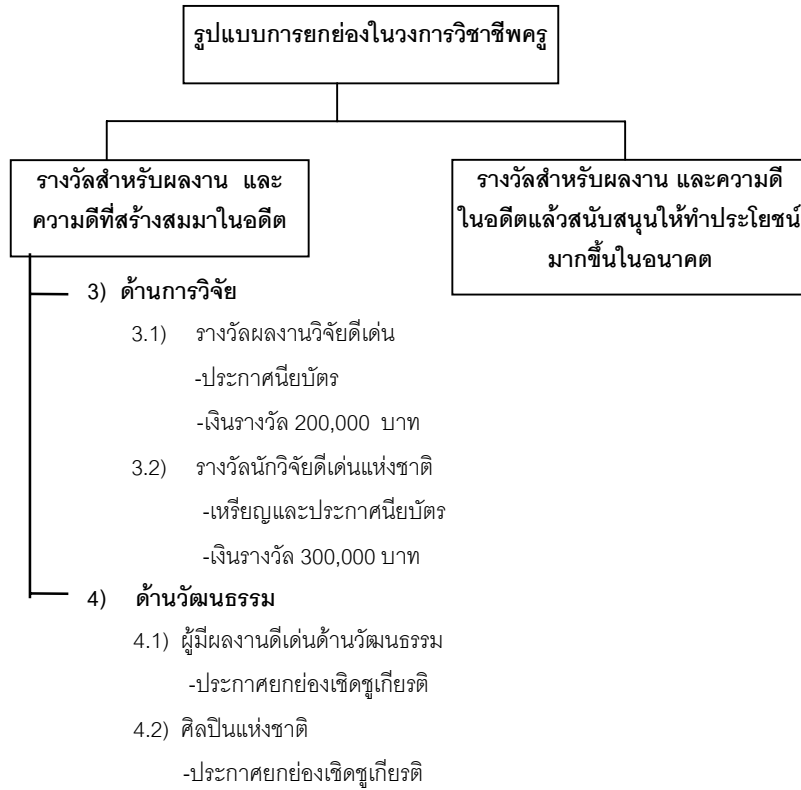
2. รูปแบบการยกย่องให้รางวัลสำหรับผลงานและความดีในอดีตแล้วสนับสนุนให้ทำประโยชน์มากขึ้นในอนาคต

แนวคิดที่สำคัญ คือ การขยายผล “ความดีที่ประจักษ์” ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในอนาคต จึงเกิดแนวคิดการยกย่องและให้รางวัลในรูปของการยกย่องและให้รางวัลสำหรับผลงานและความดีในอดีต พร้อมทั้งให้ทรัพยากร เพื่อดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต ซึ่งในอารยประเทศได้ดำเนินการตามแนวคิดเช่นนี้มานานแล้ว สำหรับในประเทศไทยมีตัวอย่างการดำเนินงานตามแนวคิดนี้ได้แก่ ราชบัณฑิต และเมธีวิจัยอาวุโสของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำหรับรายละเอียดของการยกย่องให้รางวัลในแต่ละรูปแบบแสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 3 รูปแบบและวิธีการยกย่องให้รางวัลในวงการวิชาชีพอื่น

รูปที่ 3 รูปแบบและวิธีการยกย่องให้รางวัลในวงการวิชาชีพอื่น
ของประเทศไทย (ต่อ)

โดยสรุปการยกย่องให้รางวัลในวงการวิชาชีพอื่นของประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการที่ชัดเจน จากเดิมสังคมไทยมุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการรักษาและผดุงเกียรติของวิชาชีพในเชิงของ “ผู้เสียสละ” เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ต่อมาจึงได้รับการประกาศเกียรติคุณเป็นการยกย่องให้รางวัลเป็นสิ่งตอบแทนในภายหลัง ความภาคภูมิใจและกำลังใจมักจะเกิดแก่ผู้ได้รับการยกย่องและได้รับรางวัลเท่านั้น จากวันนั้น “ความดีที่ประจักษ์” ก็เริ่มลบเลือนไป การคงไว้ซึ่งความดีและให้มีการขยายผลความดีนั้นในเชิงของรูปธรรม จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่งของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นในระยะหลังการยกย่องให้รางวัลเป็นไปในรูปของ “เงินและงาน” ดังตัวอย่าง เมธีวิจัยอาวุโสของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างผลงาน และทีมงานนักวิจัยรุ่นใหม่ ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดจากนักวิจัยอาวุโส ผู้มีพลังและความสามารถสูง ที่จะขึ้นไปในทิศทางที่ถูกต้อง มั่นคง และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แนวคิดใหม่นี้ สมควรที่สังคมจะต้องตระหนักและนำไปใช้ให้มากขึ้นเพื่อสร้าง “คุณภาพคนและคุณภาพงาน” ให้กับสังคมไทยในอนาคต

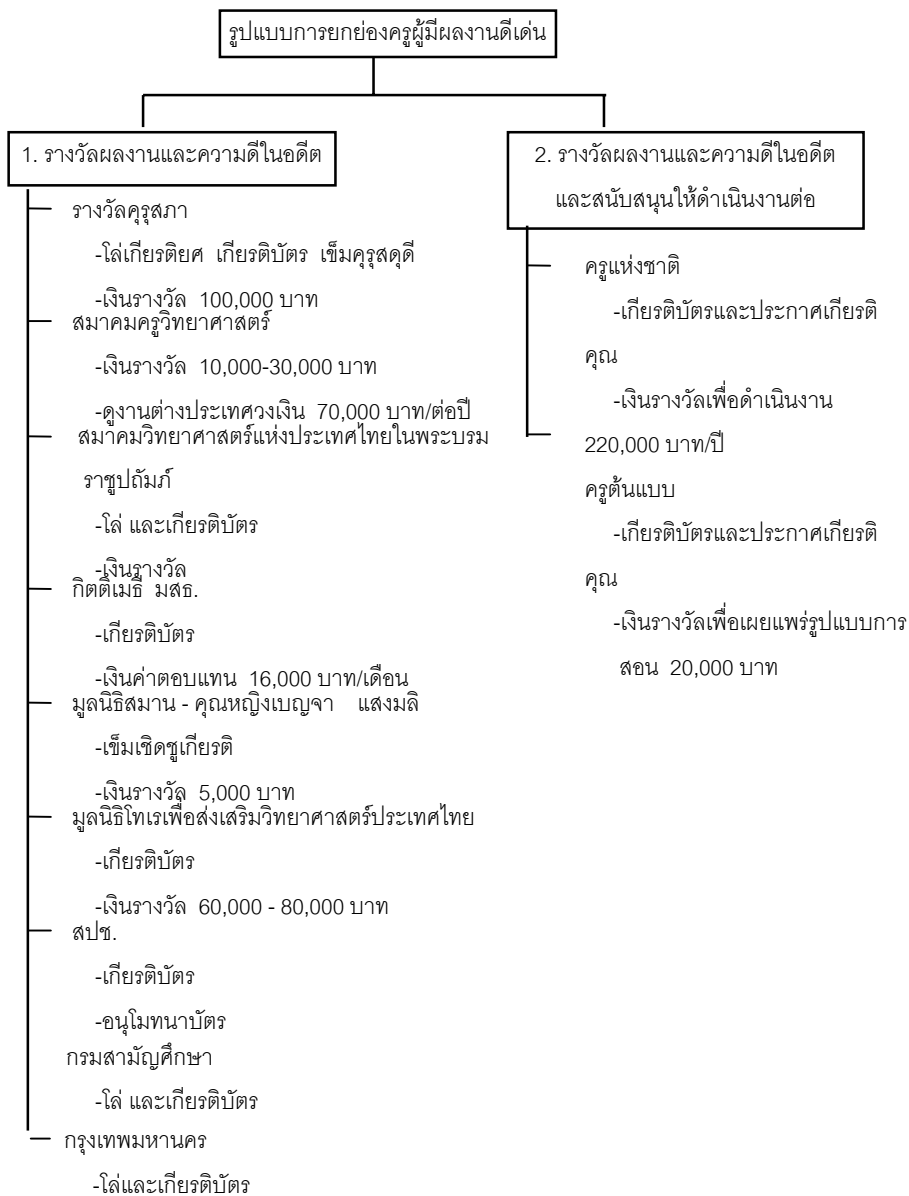
รูปแบบและวิธีการยกย่องครูของประเทศไทย

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาในด้านการศึกษา โดยจะเร่งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่ได้รับการยกย่อง เพื่อให้ครูได้ทำงานอย่างมีเกียรติโดยปฏิรูปกระบวนการผลิตครู และการพัฒนาครูในสาขาขาดแคลน ตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อการยกย่องให้รางวัลครูที่ดีและเก่ง มีความก้าวหน้าในอาชีพ โดยส่งเสริม สวัสดิการครู

ในด้านการยกย่องให้รางวัลครู พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 55 วรรคสอง กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานดีเด่นและเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ในสังคมไทยการยกย่องให้รางวัลครูมีการดำเนินงานเป็นเวลารับานแล้ว โดยถือว่าครูเป็นปูชนียบุคคล เป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่อง โดยถือว่าเป็นบุคคลสำคัญรองจากบิดามารดา การยกย่องให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่นที่ผ่านมาแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการยกย่องและให้รางวัลสำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่นและความดีที่ได้สร้างสมมาในอดีต เป็นการให้ กำลังใจและเป็นแบบอย่างของครูที่ดีต่อผู้อื่นต่อไป ตัวอย่างของการยกย่องและให้รางวัลสำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่นตามรูปแบบนี้ เช่น รางวัลคุรุสภา ครูวิทยาศาสตร์ดีเด่นของสมาคมครูวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย และอื่น ๆ และรูปแบบการยกย่องและให้รางวัลสำหรับครูผู้มีผลงานดีเด่นและความดีที่สร้างสมมาในอดีต และให้รางวัล “เงินและงาน” เพื่อเกื้อกูลให้ดำเนินงานต่อไปในอนาคต เช่น โครงการครูแห่งชาติ และครูต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

รูปแบบการยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่นทั้ง 2 รูปแบบแสดงในรูปที่ 4

รูปที่ 4 รูปแบบการยกย่องครูผู้มีผลงาน
ดีเด่นของประเทศไทย

โดยสรุปพบว่าหน่วยงานทั้งในและนอกระบบการศึกษา ได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของ “ครู” โดยจัดให้มีรางวัลยกย่องครู ทั้งหน่วยงานของรัฐและมูลนิธิต่าง ๆ การยกย่องให้รางวัลครูดังกล่าวเป็นการส่งเสริมยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่น และมีความประพฤติดีตามจรรยาบรรณครู การยกย่องให้รางวัลครูที่ผ่านมาส่วใหญ่เป็นการยกย่องให้รางวัลความดีและผลงานดีเด่นในอดีต มิได้ส่งเสริมให้ปฏิบัติงานในอนาคต อีกทั้งยังไม่ปรากฏรูปธรรมในการสร้างสรรค์พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นที่ยกย่อง และยอมรับจากคนในสังคมได้มากเท่าที่ควร อีกทั้งยังไม่สามารถทวนกระแส เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตทางวิชาชีพครูในสภาวะปัจจุบันได้

เพื่อให้การยกย่องและให้รางวัลครูสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาครู และเป็นการยกระดับฐานะวิชาชีพครูได้อย่างแท้จริง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้ทดลองแนวคิดใหม่ที่ยกย่องให้รางวัลแบบ “เงินและงาน” เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาครู รวมทั้งเป็นกลไกผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยน และยกระดับฐานะทางวิชาชีพครูให้ดีขึ้น เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่ของครูได้อย่างเต็มภาคภูมิ ตอบสนองเจตนารมณ์และความหวังของสังคมไทยนั้น ก็คือ โครงการครูแห่งชาติและโครงการครูต้นแบบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการยกย่องให้รางวัลตามเส้นทางแห่งความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและองค์กรต่างๆ จำเป็นที่จะต้องผนึกกำลังความคิดและดำเนินการยกย่องให้รางวัลครู เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และการพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นที่เชื่อถือและเชื่อมั่นของสังคมไทยเช่นในอดีต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกย่องให้รางวัลครู

1. ให้ริบเร่งจัดกลไกประสานเชื่อมโยงและเกื้อกูลกันระหว่างการยกย่องให้รางวัลครู การจัดตั้งกองทุน ส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ระบบการผลิตและพัฒนาครู การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ระบบบริหารครู และระบบเงินเดือนค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ เพื่อมุ่งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

2. ให้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาตาม มาตรา 55 วรรค 2 โดยใช้เงินเหลือจ่ายจากโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตในปีงบประมาณ 2543-2545 ปีละ 5,000 ล้านบาท รวม 15,000 ล้านบาท อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ครูสภา และ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ควรผนึกกำลังรณรงค์ระดมทุนจากรัฐ บุคคล และองค์กรเอกชน โดยเฉพาะองค์กรเครือข่ายการยกย่องให้รางวัลครู เพื่อสมทบเข้า กองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้บริจาคตามมาตรา 58 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และให้นำดอกผลที่ได้จากกองทุนนี้ไปจัดสรรเพื่อดำเนินการยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ความสำคัญแก่การยกย่องและให้รางวัลแก่ครูเป็นอันดับแรก

3. ให้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้เป็นองค์กรอิสระจากระบบราชการ กล่าวคือ เป็นองค์กรมหาชนที่เป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ศูนย์นี้มีอำนาจหน้าที่ยกย่องให้รางวัลครู ตามรูปแบบและวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติได้ดำเนินการนำร่องไว้แล้วคือ ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูแนวใหม่ และครูภูมิปัญญาไทย ในการยกย่องให้รางวัลครู ให้ดำเนินการตามแนวคิดการสร้างความเป็นเลิศทางการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครู กล่าวคือ เป็นการยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่น และมีความดีที่ได้สร้างสมมาในอดีต เป็นการยกย่องประกาศเกียรติคุณให้ประจักษ์ และให้รางวัลในรูปแบบ “เงินและงาน” เพื่อดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการพัฒนาเพื่อนครู ในฐานะครูเครือข่ายและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู

ทั้งนี้ศูนย์จะต้องดำเนินการยกย่องให้รางวัลทั้งครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม เป้าหมายตามบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 55 วรรค 2 และให้มีการยกย่องให้รางวัลทั้งระดับจังหวัด ระดับเขตการศึกษา และระดับชาติด้วย

4. ให้สร้างกลไกเชื่อมโยงการยกย่องให้รางวัลครูของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ให้ต่อเนื่องเป็นบันไดวิชาชีพครู โดย

4.1 **จัดตั้งเครือข่ายการยกย่องให้รางวัลครู** โดยมีศูนย์ส่งเสริมยกย่องให้รางวัลครู เป็นศูนย์ประสานเครือข่ายยกย่องและให้รางวัลครู เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู และดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4.2 **ให้เพิ่มคุณสมบัติผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นครูแห่งชาติจะต้องเป็นผู้ได้รับการยกย่องให้รางวัลจากหน่วยงาน องค์กร มูลนิธิ หรือสมาคมในเครือข่ายยกย่อง ให้รางวัลครูมาแล้ว** โดยถือว่า **ครูแห่งชาติเป็นบันไดวิชาชีพสูงสุดของครู**

4.3 **ให้หน่วยงาน องค์กร มูลนิธิหรือสมาคมต่างๆ ในเครือข่ายการยกย่องให้รางวัลครู เป็นผู้มีสิทธิเสนอชื่อผู้สมควรได้รับการยกย่องประกาศเกียรติคุณ** ให้เป็นครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูแนวใหม่ และครูภูมิปัญญาไทยด้วย

5. ในการพิจารณาคูผู้สมควรได้รับการยกย่องให้รางวัลให้พิจารณาตาม**เกณฑ์มาตรฐาน** 7 ประการ ต่อไปนี้

- 5.1 การครองตนของครู
- 5.2 การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 5.3 การมีความสามารถทางวิชาการ
- 5.4 การจัดการเรียนการสอน
- 5.5 การมีพัฒนาการของผู้เรียน
- 5.6 การพัฒนาโรงเรียน
- 5.7 การประสานงานกับชุมชน

6. **ให้ออกกฎกระทรวงเพื่อจัดตั้งกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และเพื่อนำดอกผลของกองทุนนี้มาจัดสรรเพื่อยกย่องให้รางวัลแก่ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา**

7. **ให้จัดทำพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และเป็นศูนย์ประสานเครือข่ายการยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของประเทศไทย**

8. **แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติครู พ.ศ. 2488 ปรับปรุง 2523 เพื่อให้ศูนย์ส่งเสริมสามารถดำเนินการยกย่องให้รางวัลครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้**

บรรณานุกรม

กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. **เกณฑ์การสรรหาและคัดเลือกครูแม่แบบ / ครูผู้ชำนาญการให้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “เทคนิคการนิเทศ”**. (เอกสารอัดสำเนา)

_____. **รายงานการพัฒนาระบบเครือข่ายการนิเทศการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา**. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม).

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **โทนี่ แบลร์**

ประกาศให้โบนิสครุติเด่น. จากจดหมายข่าวรายเดือน บอกความเคลื่อนไหวทางการศึกษาของนานาชาติ คณะครุศาสตร์ (ฉบับที่ 20 ประจำเดือนมกราคม 2542).

มนตรี จุฬาวัดมนทล. **การวิจัยเอกสารเรื่องนโยบายการผลิตและการผลิตครู**. (อัดสำเนาเย็บเล่ม).2542.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **โครงการกิตติเมธี**. (เอกสารอัดสำเนา).

มูลนิธิโทรเรเพื่อการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ ประเทศไทย. **รางวัลวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุนช่วยเหลือทางด้านวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และรางวัลการศึกษาวิทยาศาสตร์ 1996**.

- _____ .รางวัลวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทุนช่วยเหลือ
ทางด้านวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ
รางวัลการศึกษาวิทยาศาสตร์ 1998.
- _____ .รายชื่อผู้ได้รับรางวัลการศึกษาวิทยาศาสตร์ ครั้งที่
1 (2537) – ครั้งที่ 4 (2540). (เอกสารอัดสำเนา).
- มูลนิธิสยาม – คุณหญิงเบญจา แสงมลิ. ข้อมูลของบุคคลที่ได้
รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็น “ครู
สังคมศึกษา ผู้มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2541”.
(เอกสารอัดสำเนา).
- _____ .คำแนะนำในการกรอกข้อมูลแบบประเมินเพื่อ
คัดเลือกครูภาษาไทยนักพัฒนา ประจำปี 2542.
(เอกสารอัดสำเนา).
- _____ .คำแนะนำในการกรอกข้อมูลแบบประเมินเพื่อคัด
เลือกครูสังคมศึกษาผู้มีผลงานดีเด่น ประจำปี
2540. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____ .แนวทางการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาผู้มีผล
งานดีเด่น มูลนิธิสยาม-คุณหญิงเบญจา แสงมลิ
ระดับจังหวัด. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____ . พระ ผู้บริหาร และครู ผู้มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2540
– 2541 ครอบรอบ 10 ปี

รุ่ง แก้วแดง. **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์เนศ
พริ้นติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2540.

สมาคมครุวิทยาการแห่งประเทศไทย. **เกณฑ์การให้คะแนน
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาสตร
สิ่งแวดล้อมระดับอุดมศึกษา**. (เอกสารอัดสำเนา).
_____ **โครงการประกวดกิจกรรมการเรียนการสอน
วิทยาสตรสิ่งแวดล้อมประจำปี 2540**. (เอกสาร
อัดสำเนา).

สมาคมครุวิทยาการแห่งประเทศไทย. **ประกาศสมาคมครุ
วิทยาสตรแห่งประเทศไทยเรื่อง ผลการตัดสิน
การประกวดการเรียนการสอนวิทยาสตรสิ่งแวดล้อม-
ล้อมรอบสุดท้ายประจำปี พ.ศ. 2540**. (เอกสาร
อัดสำเนา).

สมาคมวิทยาสตรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
**โครงการคัดเลือกครูสอนวิทยาสตรเป็น “ครู
วิทยาสตรดีเด่น” ประจำปี พ.ศ. 2539 ของ
สมาคมวิทยาสตรแห่งประเทศไทยในพระบรม
ราชูปถัมภ์**. (เอกสารอัดสำเนา).

_____ **50 ปี สมาคมวิทยาสตรแห่งประเทศไทยในพระ
บรมราชูปถัมภ์**. กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสุภาการพิมพ์
จำกัด. 2541.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ศูนย์วิจัยปฏิบัติการ
 เพื่อพัฒนาการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ ภาควิชา
 ศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 2542.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. **รางวัลความเป็นเลิศในการสอนระดับ
 ชาติ** แปลจาก Web Site : [http://
 www.neita.org.nz/](http://www.neita.org.nz/)2541.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. **รางวัลความเป็นเลิศของครูและโรง
 เรียน** เอกสารเพื่อการศึกษาของฮ่องกง แปลจาก The
 Outstanding Teachers & School Awards HK.
 Consultation Document. 2542.

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. **เกณฑ์การประเมินครูสาย
 การปฏิบัติการสอนดีเด่นผู้บังคับบัญชาลูกเสือ
 เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์
 ดีเด่น.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย จำกัด, 2539.

_____ **เกณฑ์การประเมินโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนดี
 เด่น.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย จำกัด.

- _____ .แนวดำเนินการโครงการโครงการส่งเสริมโรงเรียน
ดีเด่นและครูดีเด่นประจำปีการศึกษา 2541.
- _____ .แนวทางการสรรหาข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร
มหานคร ผู้สมควรได้รับการยกย่องและเชิดชู
เกียรติ เพื่อรับรางวัลจากกรุงเทพมหานคร ประจำปี
การศึกษา 2541. (เอกสารจัดสำเนา).
- _____ .ประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง การคัดเลือกโรงเรียน
ดีเด่นและครูดีเด่นเพื่อรับรางวัลของครู
กรุงเทพมหานคร 2541. (เอกสารจัดสำเนา).
- _____ .ประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง ผลการคัดเลือก
โรงเรียนดีเด่นและครูดีเด่นเพื่อรับรางวัล
กรุงเทพมหานคร ประจำปี 2540. (เอกสารจัดสำเนา).
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. ประกาศกรุงเทพมหานคร
เรื่อง ผลการสรรหาข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร
ผู้สมควรได้รับการยกย่องและเชิดชูเกียรติ เพื่อรับ
รางวัลจากกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา
2541. (เอกสารจัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษา- ธิ
การ. โครงการครูดีที่หนูรัก. (เอกสารจัดสำเนา).

_____ . **โครงการบุคคลดีเด่น งานวันประถมศึกษาแห่งชาติ และการคัดเลือกครูดีเด่นเนื่องในวันประถมศึกษาแห่งชาติ.** (เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **ครูแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ : บริษัท เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด. 2541.

_____ . **กฎหมายครูของสาธารณรัฐประชาชนจีน.**

กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพินิจพิบูลชิ่ง, 2542.

_____ . **ครูแนวใหม่ ปี 2541.** 2541 (เอกสารอัดสำเนา).

_____ . **ครูต้นแบบ ปี 2541.** 2541 (เอกสารอัดสำเนา).

_____ . **แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **ครูต้นแบบ 2542.** สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร. 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **ครูแห่งชาติ 2542.** สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร. 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษา**

แห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2542.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. **การยกย่องให้รางวัลครู.**
(อัดสำเนาเย็บเล่ม). 2542.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, กระทรวงศึกษาธิการ. **ครูจรรยาดี ปี' 41 ของคุรุสภา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

_____ . **ครูจรรยาดี ปี' 40 ของคุรุสภา** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

_____ . **ครูดีเด่น ปี 2541.** (เอกสารอัดสำเนา), 2542.

_____ . **ที่ระลึกพิธีประกาศเกียรติคุณครูภาษาไทยดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช 2541.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

_____ . **ประกาศคุรุสภา เรื่อง การสรรหาครูภาษาไทยดีเด่นประจำปีพุทธศักราช 2541.** (เอกสารอัดสำเนา), 2541.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, กระทรวงศึกษาธิการ. **ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาเรื่อง การประกวดผลงานครูของคุรุสภา ประจำปีพุทธศักราช 2542.**
(เอกสารอัดสำเนา), 2542.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. คำแถลงนโยบายของคณะ
รัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี แถลง
ต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน 2540.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี,
2540.

Australian Awards for University Teaching.

<http://www.ozuniawards.aust.com/home/home.htm>.

The Outstanding Teachers & School Awards HK.

Consultation Document. <http://www>.

[Info.gov.hk/emb/eng/new/out_cover.html](http://www.info.gov.hk/emb/eng/new/out_cover.html).

The National Excellence in Teaching Awards .

<http://www.neita.org.nz/>. United Nations, Economic
and Social Commission for Asia and Pacific.

ESCAP HRD

Awards 1998. Theme : HRD Through Adult Education, The
information in brochure. UN, Bangkok.